

Koordinacijski odbor za priprave na III. kongres samoupravljalcev za Bežigradom se je sestel takoj, ko je izšel osnutek resolucije III. kongresa. Dogovorili so se o poteku najširše razprave o osnutku tega dokumenta in sklenili, da se bodo delegati udeležili razprav v naslednjih organizacijah: Marjan Orožen v Tovarni kovinske galanterije, UNIS TOS in eni krajevni skupnosti, Martin Kosmina v IMP, Slavko Kokot v Termiki in Hidrotehniku, Štefan Novak v Elmi in Energoinvestu, Amalija Ilčenko v Centru strokovnih šol, Gradbeni tehniški šoli in Poklicni gradbeni šoli, Antonija Habič v Mercatorju in Astri Maloprodaja, Boža Erjavec v Zavodu za rehabilitacijo invalidov in Zdravstvenem domu ter Drago Pleško v Delu in Mladinski knjigi.

Konec maja bo v Ljubljani tudi regijski posvet z delegati za III. kongres, na katerem se bodo dogovorili o aktivnostih pri obravnavi osnutka resolucije. Na sestankih v vseh središčih, v ozd in krajevnih skupnostih, ki se bodo zvrstili do kongresa, pa bodo delovni ljudje in občani ocenili stanje v primerjavi s tistim, kar je zapisano v resoluciji.

Tokrat predstavljamo v Zboru občanov še tri bežigradske delegate, s katerimi se je pogovarjal Stane Droljc.

III. KONGRES SAMOUPRAVLJAVCEV JUGOSLAVIJE 1981

DRAGO PLEŠKO:

»Dober delavec še ni ustrezno nagrajen«

»Sistem nagrajevanja smo izdelali pred dvema letoma, vendar smo naredili napako, ker ga nismo sproti dograjevali z izkušnjami.«

Drago Pleško je v ČGP Delu začel kot grafik, danes je pomočnik komercialnega direktorja. Leta 1962 se je prišel sem učiti, danes se največ ukvarja z oskrbo z repromaterialom.

»Lahko rečem, da sem rasel v delovnem kolektivu. Moje načelo je, da je treba zaupane dolžnosti sprejeti in jih odgovorno opravljati – z voljo in vztrajnostjo pa se da veliko narediti.«

Precej pa ste aktivni tudi v družbenopolitičnem in samoupravnem življenju?

»Sem izvršni sekretar za organiziranost, razvoj in kadrovsko politiko pri komiteju Mestne konference ZK, v kolektivu pa sem opravljal vrsto političnih in samoupravnih nalog.«

V grafični industriji imate v zadnjem času precej težav pri oskrbi s surovinami. Je to posledica zadnjih omejitev uvoza ali pa se težave kopičijo že dalj časa?

»Naša glavna skrb je, da zagotovimo vsakodnevno izhajanje politično informativnega tiska, pri tem pa v zadnjem času zares ne gre brez težav. Zgodilo se je tudi, da je tovarnjak zapeljal časopisni papir neposredno v rotacijo, čeprav vemo, da bi zaradi boljše kvalitete tiska moral papir vsaj teden dni »počivati«. V zadnjih letih smo namreč v celoti prešli na offset tehniko, ki zahteva veliko uvoženih repromaterialov ali pa

surovin za njihovo izdelavo.

Današnji problemi v oskrbi pa so posledica preslabše povezanosti v reprodukcijski verigi v preteklosti – povezanosti od gozdarja, izdelovalca papirja, do grafika in založnika – in kupoprodajnih odnosov, ki jih še danes presegamo s samoupravnim sporazumevanjem in združevanjem sredstev, zlasti deviz. Lahko rečem, da smo zdaj v času pospešenega sovlaganja, recimo v tovarno lepence v Prevaljah, v nakup novega papirnega stroja v Medvodah in podobno.

Izvažamo iz leta v leto več, saj so tudi naše potrebe precejšnje – po eni strani potrebujemo devize zaradi zagotovitve repromateriala, po drugi strani pa za kritje stroškov naših dopisnikov po svetu, agencij in podobnega. Uvoz je še vedno enkrat večji od izvoza, vendar menim, da se bo razmerje v dveh do treh letih izravnalo.«

Kakšno pa je pri vas samoupravno življenje?

»V naši tiskarni smo bili prvi v Jugoslaviji v grafični industriji, ki smo se organizirali v temeljne organizacije združenega dela. Veljalo je namreč mnenje, da je tiskarna ena celota, vendar je praksa pokazala, da štirje tozdi v tiskarni s 1200 delavci mnogo bolj omogočajo uveljavljanje interesov naših delavcev.«

Seveda pa ima vsak delavec le toliko možnosti za odloča-

nje, kolikor je sam zavzet, kolikor je pripravljen narediti. Informiranost je namreč dobra, žal pa je še vedno občutiti preveliko lagodnost, češ, saj bo kdo drug opravil delo namesto mene. Šele ko je tak posameznik neposredno prizadet, se oglasi – tu bi morali stvari spremeniti.«

V tako velikem kolektivu se prav gotovo pojavljajo tudi težave z disciplino. Kako ukrepite, uporabljate pri tem samo disciplinske mere ali poskušate tudi drugače?

»Začenjamo s pogovori v delovnih skupinah in lahko rečemo, da tovariška kritika in nasveti največkrat obrodijo sadove. Naslednji korak je disciplinska komisija, ki je morala nekaterim že izreči tudi ukrep prenehanja delovnega razmerja. Sicer pa je v zdušje v kolektivu tako, da večina vpliva na posameznike in jih vzpodbuja k več in boljšemu delu.«

Kaj pa nagrajevanje po delu?

»Sistem nagrajevanja smo izglasovali že pred več kot dvema letoma, vendar smo ob tem naredili napako, da ga nismo sproti dograjevali z izkušnjami iz prakse. Dober delavec namreč ni v celoti nagrajen za svoj prispevek, še zlasti zato, ker v večini skupin ocenjujejo vse približno enako, v nekakšnem povprečju. Tudi tu bo lahko kongres precejšnja vzpodbuda.«

Kongres pa nam bo dal vzpodbude najbrž tudi na drugih področjih?

»Veliko pričakujem od kongresa. Predvsem upam, da se bomo po kongresu resneje lotili uresničevanja številnih načel in sklepov, ki smo jih na najrazličnejših ravneh že večkrat zapisali. Rešitev večine naših težav je v večjem angažiranju posameznika v okolju, kjer dela in kjer živi.«

Delegati se seveda ne ujam mogoči izogniti aktualnim notranjim in zunanjim političnim dogodkom in ob tem bomo prav gotovo vnovič potrdili, da je bistvo uspešnega dela, svobodnega življenja in odločanja v bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti in ustvarjajočem prispevku vsakega posameznika. Samoupravljanje je zame vrh vsega, kar je delavski razred v svobodi lahko dosegel. Zato bi bilo napak iskati probleme v sistemu samoupravljanja, saj problemi dejansko izvirajo iz prepočasnega uveljavljanja in odločanja delavcev – prav na tem področju pa čutim kot delegat tudi veliko odgovornost in številne naloge po vrnitvi s kongresa.«

TONČKA HABIČ:

»Tudi trgovci se jezimo na nove cene!«

»Ljudje so pripravljeni delati, zato ni prav, da nekaterim kopičimo naloge in funkcije, drugi pa ostanejo brez dela.«

Tončka Habič smo obiskali dan po podražitvi mesa, pa je imela seveda polne roke dela pri sprejemanju novih cen. Že 22 let je v Mercatorju, zdaj pa vodi diskontno trgovino ob Slovenčevi ulici. Delegati pa jo bolj poznajo kot predsednico zbora združenega dela skupščine mesta Ljubljane.

»Naša trgovina je največja te vrste v Ljubljani in menim, da je s svojo ponudbo vzorec trgovin prihodnosti. Pri nas smo namreč združili prodajo na drobno in prodajo na debelo v diskontu, kjer so cene za približno 10 odstotkov nižje, kar se seveda pri večjih nakupih že pozna. Potrošnikom ponujamo okrog 10.000 najrazličnejših proizvodov, tako da lahko zadovoljimo mladane vse potrebe.«

Potrošnike pravzaprav dnevno razburjajo nove cene, v zadnjem času pa je bilo veliko besed tudi o novem skrajšanem delovnem času trgovin. Kaj pa menite trgovci?

»S spremembami cen seveda tudi mi nismo najbolj zadovoljni, saj je lepšanje ali pisanje novih cen za nas dodatno delo. Ko gre za podražitev samo nekaterih proizvodov – kot recimo zdaj za meso – še gre, januarja, ko se je spremenil prometni davek, pa smo morali prepračunati večino cen in je bilo potrebno ogromno dela. Vsi smo delali do polnoči, pa še naslednji dan je bila trgovina dopoldne zaprta.

Trgovino smo mi že doslej odpirali ob osmih, tako da za nas novi odlok ne pri- naša sprememb. Sicer pa menim, da je spremenjeni delovni čas na mestu in je prilagojen potrebam večine potrošnikov. Tudi po drugih evropskih državah imajo delovni čas podobno določen, z njim iščejo ure, ko prihaja v trgovine največ potrošnikov. Delo bomo zdaj lažje razporedili in upam, bolje opravili. Pred osmo uro zjutraj trgovine večinoma tudi še niso bile zložene s svežim kruhom in mlekom, otroci pa danes večinoma vsi prejmejo malico v šoli, tako da tudi oni ne bodo prizadeti. Kljub temu pa bo v Ljubljani nekaj dežurnih trgovin, ki bodo odprte že v ranem jutru, tako da bodo potrošniki vendarle imeli možnost nakupa.«

V neposredni soseski vaše trgovine raste velikanski objekt – gre za Mercatorjeva skladišča, ki bodo tudi za vas verjetno pomembna?

»Ponudbo bomo potem lahko še izboljšali, čeprav nam že zdaj primanjkuje prostora, in bi nam bilo kakšnih 100 kvadratnih metrov še kako dobrodošli. Naša trgovina namreč ni namenjena le eni ali dvema krajevnima skupnostima, ampak vsem Ljubljančanom in tudi okoličanom. Sicer pa kupci prihajajo z vseh koncev, to vidim po čekih, torej bo čas verjetno prinesel tudi zahteve po razširitvi trgovine.«

Vaši osebni dohodki so odvisni od prometa, pa bo zdaj marsikdo mislil, da se novih cen veselite, saj se promet zvišuje?

»Imamo kolektivne norme, na osebne dohodke pa vpliva tudi promet, pri katerem pa se seveda zviševanje cen upošteva in višje cene ne vplivajo na višje osebne dohodke. Brez dela torej ni nič. V kratkem bomo vpeljali tudi posamične norme, da bi lažje ovrednotili prispevek posameznika. Ta pa mora biti v naši stroki kar precejšen, saj zahteva prodajanje živih od naših delavcev vse več znanja. Ob tem pa moramo biti do kupcev vedno enako vljudni, nasmejani in dobre volje, čeprav vsi vemo, da včasih to ni lahko.«

Kaj bi bilo treba po vašem mnenju spremeniti v delegatskem sistemu, da bi bil še uspešnejši?

»Delegatski sistem je treba krepiti, poglobljati. Osnova naših prizadevanj pa morajo biti temeljne delegacije. Delegati je treba najprej povezati znotraj tozda in krajevnih skupnosti. Seveda pa se morajo v tozdu vsi potruditi, da bodo imeli delegate za svoje, šele potem bodo interesi na višjih ravneh izhajali iz temeljev. Ljudje so namreč pripravljeni delati, vsakdo ima pravico in dolžnost upravljati. Zato ni prav, da samo nekaterim kopičimo naloge in funkcije, drugi pa ostajajo brez dela.«

AMALIJA ILČENKO:

»Če nič ne veš, ne moreš soodločati«

»Na sestankih našega izvršilnega odbora OO Zveze sindikatov ne govorimo preveč in brez potrebe.«

Amalija Ilčenko ima od malega rada poklic učiteljice, s prvega delovnega mesta frizerske vajeenke pa je v poklic, ki ga ima rada, tudi prišla. V Centru strokovnih šol je že 20 let, zdaj je učiteljica praktičnega pouka frizerske stroke.

»Marsikaj sem v svojem poklicu že doživela, najlepše pa je, ko vidiš, da delo obrodi sadove. Lani je pri meni končalo šolanje 18 učenek, danes so vse zaposlene. Rada se srečujem s svojimi nekdanjimi učenkami, tako srečanja so zanimiva in čisto tudi koristna.«

Je lahko vsakdo dober frizer?

»Kdor je priden, se lahko izuči za poklic, za prav zares dobrega frizerja pa je odločilen talent, prirojena spretnost. Prav vsega se ne da naučiti, čeprav naše učenke vzgajam, da morajo vsako stranko obravnavati zase. Le tako lahko ustvarijo primerno frizuro, uporabijo pravilna sredstva ter strankam tudi svetujejo, kako negovati lase.«

S prakso se učenci srečujejo že pri vas, na Centru strokovnih šol, kjer imate salon nekajkrat tedensko odprt tudi za zunanje obiskovalce.

»Prvi poskusi v praksi se začnejo na sošolkah in sošolcih, v zaključnem letniku pa je že več živega dela tudi na zunanjih obiskovalcih. Pri tem ni naš cilj iskanje zaslužka, saj so cene precej nižje kot v drugih frizerskih lokalih, saj z njimi predvsem pokrivamo

stroške materiala, ampak nam gre za strokovno pripravo učencev pod nadzorstvom. Pri tem učencem pomagam, upoštevam njihova mnenja in jih usmerjam pri izbiri sredstev in frizure.

Zelo pomembna pa je za vse učenke tudi praksa v frizerskih salonih in tu mi pridejo prav poznanstva s tistimi, ki so se izučili v naši šoli. Včasih je bil vajenec zgolj pomožni delavec, danes pa se v času prakse zlasti pri mladih frizerjih in frizerkah že veliko nauči, tako da so prakse zares koristne. Kljub temu pa mislim, da bodo morali mojstri še več sodelovati pri oblikovanju našega učnega programa.«

Frizerske salone velikokrat označimo kot nekakšne debatne klube, izvor najrazličnejših čenč. Ob odhodu iz lokala pa navadno vsakdo stisne frizerju ali frizerki še kakšen kovancec v žep. Niso takšni odnosi že preživeli?

»Tisti kovanec ob odhodu in zvončkanje nekaterih frizerk z denarjem v delovnih haljah se mi zdi že kar sramoten ostanek preteklosti. Res hekateri s tem dobe skorajda še en osebni dohodek, vendar bi morali frizerji stranke usmeriti, da svoje zadovoljstvo nad opravljenim delom izrazijo drugače, morda tako kot v tujini, kjer gostje napitnino puste pri blagajni ob plačilu storitev, pa si jo gleda na količino in kakovost dela potem delavci razdele. Res marsikje pri frizerju veliko čenčajo, zato mi vzgajamo

učence tudi v delovno disciplino. Tisti, ki se stranki zares posveti, za pretirano govorenje nima časa, saj lahko rečem, da je frizerstvo tudi del umetnosti, pa zato zahteva popolno angažiranje.«

V svojem delovnem okolju ste že dolga leta poznana kot aktivna samoupravljalica in družbenopolitična delavka. Zato so vas tudi izbrali za delegatko na kongresu.

»Res že dolgo opravljam najrazličnejša dela, zato tudi kar dobro poznam samoupravne razmere pri nas. Strahotno me jezi, da se nekateri prav za nič ne zanimajo. Če nič ne veš, ne moreš biti dober samoupravljalca. Seveda, ko pa palica udari po žepu, takrat pa se vsakdo zgane. Zato v izvršilnem odboru osnovne organizacije Zveze sindikatov, ki ga vodim, že dolgo uvajamo metodo dela, da si razdelimo naloge čimbolj enakomerno in da vsakdo nosi del odgovornosti. Na sestankih ne govorimo preveč in brez potrebe, ampak smo konkretni in učinkoviti. Zato skoraj nikoli nihče ne manjka.

Najbolj občutljivi so ljudje pri denarju. Vsakdo zase misli da je dober delavec, v družbi pa še vedno nismo sposobni drug drugemu v obraz povedati njegovih napak in mu pomagati k boljšemu delu. Tu bomo morali veliko spremeniti, zlasti mi v šoli, saj učencev ne bomo naučili s parolami, ampak z zgledi.«